

СВЕТЛАНА

Калина Терзийска

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

ПИШЕЩАТА

СВЕТЛАНА, Светлана Алилуева/Лана Питърс, дъщеря на Сталин

ДЕТЕ СВЕТЛАНА

МЛАДА СВЕТЛАНА

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА

КАТЕРИНА, Екатерина Жданова, дъщеря на Светлана от брака ѝ с Юрий Жданов

КРИС, Крис Евънс/Олга Питърс, дъщеря на Светлана от брака ѝ с Уесли Питърс

ЗИНАИДА РАЙХ

АЛИСА

АДА

МЯСТО НА ДЕЙСТВИЕТО: Център „Уотърмил“, Лонг Айленд, САЩ

ВРЕМЕ: Настояще

ПИШЕЩАТА УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН УИЛСЪН,
 ПОЛУЧИХ ВАШЕТО ПИСМО И ЩЕ СИ ОСТАНА
 ВКЪЩИ НА „АНГЕЛОВ ВРЪХ“ 25, СОФИЯ, БЪЛ-
 ГАРИЯ, ДОРИ НЯМА ДА ИЗЛИЗАМ НА ДВОРА,
 НО ТОЧНО ДНЕС ИМАМ СПЕШНА И НЕОТЛОЖ-
 НА НЕОБХОДИМОСТ ДА БЪДА В „УОТЪРМИЛ“,
 ЛОНГ АЙЛЪНД, САЩ.
 ОТ МЕСЕЦИ ПРЕСЛЕДВАМ ЯТО ЧЕРНИ ЖЕНИ
 И ТАЗИ СУТРИН ТЕ ГРУПОВО МИ ЗАЯВИХА, ЧЕ
 ЕДИНСТВЕНОТО МЯСТО, КЪДЕТО СА СКЛОН-
 НИ ДА МИ РАЗКРИЯТ КАКВО ВЪЗНАМЕРЯВАТ
 ДА ПРАВЯТ В ПИЕСАТА, КОЯТО ПИША ЗА ТЯХ,
 Е ВАШАТА АРТИСТИЧНА ЛАБОРАТОРИЯ.
 НЯКОИ ОТ ТЯХ СА ВЛЮБЕНИ В „АЙНЩАЙН НА
 ПЛАЖА“, КАЗВАТ, ЧЕ Е ПРОМЕНИЛ ЖИВОТА
 ИМ, ДРУГИ ИСКАТ ДА СЕ НАУЧАТ НА МЪЛЧА-
 НИЕ КАТО ТОВА ОТ „ПОГЛЕДЪТ НА ГЛУХИЯ“,
 ПРИЛИЧА ИМ НА ТРИГОДИШНОТО МЪЛЧА-
 НИЕ В ИМЕТО НА СВЕТОВНИЯ МИР НА ДВО-
 РА ЦВИЕЛИ, ТВЪРДЯТ, ЧЕ „УОТЪРМИЛ“ Е КАТО
 БУДИСТКИ ХРАМ И ДА БЕЛИШ КАРТОФИ В
 КУХНЯТА НА РОБЪРТ УИЛСЪН Е ФОРМА НА
 ДУХОВНА ПРАКТИКА. АЗ СЪМ ЛЕКО СКЕПТИЧ-
 НА И ПОДОЗИРАМ, ЧЕ ИСТИНСКАТА ПРИЧИ-
 НА ЗА ТЕХНИЯ ИНТЕРЕС Е КРЪВНАТА ВРЪЗКА
 НА ПОВЕЧЕТО ОТ ТЯХ С ГЛАВНИЯ ГЕРОЙ ОТ
 ДРУГ ВАШ СПЕКТАКЪЛ – „ЖИВОТЪТ И ВРЕМЕ-
 НАТА НА ЙОСИФ СТАЛИН“, НО КОЯ СЪМ АЗ, ЗА
 ДА СПОРЯ, АЗ СЪМ ПРОСТО ПИШЕЩАТА, ХРО-
 НИКЪОР НА СЪБИТИЯТА, ЗАТОВА МЛЪКВАМ
 И СИ ПРЕДСТАВЯМ, ЧЕ ДНЕС, 8 АПРИЛ 2020 ГО-
 ДИНА, СЕДЯ ВЪВ ВАШАТА КУХНЯ, ГОСПОДИН
 УИЛСЪН, БЕЛЯ КАРТОФИ И ЧАКАМ...

СВЕТЛАНА Никой не ме вижда. Никога няма да ме видят. Виждат само баща ми в мен. Треперят от възбуда, че... Аз съм нещо като секс кукла за тях. Нищо повече. Така излиза. Превъзбуждат се от идеята, че могат да имат нещо с него. Това е приятният гъдел. През мен се опитват да... Сянката на баща ми. Когато ме обожават... Когато ме ненавиждат... Когато ми се възхищават... Когато ме унижават... Когато ми се подмазват... Когато се гаврят с мен... Когато ме ухаждат... Когато ме отхвърлят... Когато искат да... Извратеняци! Нещастници!

МЛАДА СВЕТЛАНА Да се съизмерват с него! За да се съизмерват с него, трябва да са от неговия калибър. Чърчил, Де Гол, Рузвелт. Те могат да кажат кой и какъв е бил баща ми. Какво е истинското му място в историята... Никога не е заради мен. Презирам ги.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Всяка вечер в шест, минутата преди шест, държа чашата с вино и чакам до телефона, винаги се обажда тя, добро момиче. Тази вечер ще прием червено вино. По грузински. Последния път, когато видях майка ми, тя ме накара да ѝ обещавам, че няма да пия вино. Скоро ще станат седемдесет и девет години оттогава. От последния ни разговор.

АДА Ленко. Винаги когато беля картофи, а беля картофи доста често, си спомням за Ленко. По-точно за майката на Ленко, която бели картофи, докато полицайте влизат в къщата ѝ, за да търсят ранения партизанин, на когото Ленко помага, намира го до една полупресъхнала вада, в малка горичка и току-що е казал на майка си, а тя започва да бели картофи, но е толкова ужасена, че ги бели надълбоко и се ядосва, че хаби картофите.

СВЕТЛАНА „Стопанке!“

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Така се обръщаше към мен баща ми.

МЛАДА СВЕТЛАНА Всеки път, когато го молах за нещо, той казваше:

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА „Не ме моли! Заповядай ми и ще го направя на секундата.“

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Това беше нашата игра.

МЛАДА СВЕТЛАНА Изпращах му бележка:

ДЕТЕ СВЕТЛАНА „Татенце, заповядвам ти да дойдеш да ме видиш!“

МЛАДА СВЕТЛАНА „Прибери се по-рано, татенце!“

СВЕТЛАНА „Татенце, студено е, заповядвам ти да носиш палто!“

ДЕТЕ СВЕТЛАНА „Татенце, заповядвам ти довечера да ме вземеш на театър!“

МЛАДА СВЕТЛАНА Винаги се връщаше отговор „Слушам“, „Покорявам се“ или „Ще бъде изпълнено“.

АДА Веднъж в четвърти клас учителката, която ни беше и класна, ме остави да водя часа, да изпитвам. Бях толкова горда. Казах: „Искам да съм като Ленин!“ „Ти си точно като Ленин, Ада“, каза другарката. Чак сега откривам, че Ленко и Ленин звучат еднакво.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА А когато през лятото бяхме разделени, си пишехме кратки писма.

СВЕТЛАНА „Привет на моята Сетанка стопанка! Получих всичките ти писма. Благодаря за писмата! Не отговарях, защото бях много зает. Как си прекарваш времето, как е английският ти, добре ли се чувстваш? Аз съм здрав и весел, както винаги. Скучно ми е без теб, но какво да се прави, търпя. Целувам своята стопанчица.“

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Точно седмица преди това писмо Зинаида Райх е убита в дома си, месец по-рано Мейерхолд е арестуван, измъчван в продължение на година и убит.

МЛАДА СВЕТЛАНА Скоро след това се влюбих безпаметно.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА В един режисьор.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Не мога да спра да си представям бюрото с листа. И всичко е там – заповедите за арест и разстрел, моите писма и ръката на бащата ми, пишеца: „Аз съм здрав и весел, както винаги“.

СВЕТЛАНА Научих истината след смъртта му.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Не мога да спра да си представям, че същата ръка...

ЗИНАИДА РАЙХ „Скъпи Йосиф Висарионович!

Пиша Ви това писмо в ума си повече от година. Непрекъснато споря с Вас в мислите си, доказвам Ви, че не сте прав по отношение на изкуството. Аз живея в изкуството повече от двайсет години, а Вашето занимание е съвсем различно. И Толстой отричаше изкуството, а Вие сте длъжен да разберете цялата му сила и да не ограничавате своя вкус. Простете ми за дързостта... Аз съм дъщеря на работник – сега това за мен е най-важното – и аз вярвам в своя класов инстинкт. Той ме води до това писмо към Вас и аз съм длъжна пред съвестта си да кажа всичко, което знам... Бих искала да говоря с Вас по два въпроса. Първият – виновниците за смъртта на Есенин и Маяковски. Искам да Ви разкажа всичко. Искам също на гроба на Есенин да не стои кръст, това е дело на майка му, а хубав съветски паметник.

Вас така безкрайно, безкрайно Ви мамят, крият от Вас и Ви лъжат, и най-правилното в този момент е да се обърнете към масите. За Вас аз също съм глас от масите и Вие сте длъжен да чуете от мен и лошото, и хубавото. Вярвам във Вашата чувствителност. Вторият въпрос е за Мейерхолд и пиесата „Наташа“. Тя е за истинската съветска жена. Изпращам Ви я. Много бих искала да се видя с Вас на 5 май. Моля Ви, телеграфирайте ми в Ленинград, „Карповка“ 13, ап. 20. Да сте ми здрав! Задължително. Сърдечен поздрав! Зинаида Райх.“

АДА

София – гнездо на птици стана, София ни подари слънца, бият, бият празнични камбани в тази асамблея на мира, здравей, здравей, софийска асамблея, здравей, здравей, Българийо добра. Възторг и радост, еуфория, всички тези деца, различните езици, вървим към хотел „Родина“, ядем огромна торта и се смеем...

Потресателно е, че смъртта на Людмила Живкова е като повторение, реплика на смъртта на Екатерина Фурцева. И тя е министър на културата, но руски, съветски, от СССР. Също жена, също вана, също внезапно. Като почерк на сериен убиец.

АЛИСА

Екатерина Фурцева е изключение. Мислещата жена е нещо противоестествено за Сталин. Той насърчава равноправието на жените, но само на думи, когато трябваше да се поощри масовият труд в колхозите например. А и Фурцева е по-късно, при Никита

Хрушчов, съученик на майката на Светлана, известен с доклада, развенчаващ култа към личността на баща ѝ, тоест Сталин.

АДА

Изсъхнало дърво с харпии или бесни кучета да ме разкъсват отново и отново. Седми кръг в ада на Данте. Самоубийци и кандидат-самоубийци. Предпочитам да съм дърво. Вероятно... Има някаква диктатура в ада... Не разбирам. Само възнамеряваш да се самоубиеш и бесни кучета те разкъсват от сутрин до вечер, правиш го – и просто си изсъхнало дърво. Така просто те принуждават да приключиш веднъж завинаги със себе си. По-добре изсъхнало дърво с харпии вместо бесни кучета.

Вероятно защото отказваш дар. Божествен дар. Тялото си. Храмът на душата. Помисляш си и – хоп – бесни кучета. Вероятно, ако се покаеш, им бият ваксина против бяс и те са ти верни до гроб. Бившите бесни кучета.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА

Бях на шестнайсет, когато разбрах, че мама се е самоубила. Прочетох го в един английски или американски вестник. Бяха ми казали, че е починала от апендицит. Никой не смееше да ми каже истината. От този момент нататък авторитетът на баща ми започна да се срива. Оpozнавах майка си от думите на хората. Най-много ме болеше, когато ми казваха, „че била отегчена и всичко ѝ било омръзнало, дори децата“.

СВЕТЛАНА

Веднъж баща ми заговори за това. Не можех да го слушам. Той се опитваше да ми каже. Опитваше се да си обясни защо го е направила. След смъртта на мама той не можеше да спи повече в Кремъл. Вечеряхме и отиваше да спи на дачата, в Кунцево. Тогава ми каза, че всичко е заради една книга – „Зелената шапка“.

АЛИСА

Бестселър на Майкъл Арлън, роден в България арменец, емигрира още като дете в Англия. Героите му са умни, самотни, неразбрани и цинични. Обичат лъскавите коли и високите скорости. Главната героиня със зелената шапка е фатална жена със свободно поведение и независим дух. Казва се Айрис Сорм. Във филмовата версия ролята се изпълнява от Грета Гарбо.

МЛАДА СВЕТЛАНА Чела съм писмата на баща ми до мама: „Татка, напиши ми нещо... Много е тъжно тук без теб, Таточка. Седя си у дома, сам като бухал. На село не съм ходил – твърде много работа имам. Но сега вече свърших и смятам вдругиден да отида на село, при децата... Е, довиждане, не стой там твърде дълго, по-скоро се връщай. Целувам те. Твой Йосиф“. Повечето са такива. Пълни с копнеж.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Мама беше като ухание. Лека, грациозна, красива. Слънцето в слънчевото ми детство. Всички снимки, които имам от детството, са правени от мама. Свиреше на пиано, Шопен, Бах, Бетовен, баща ми обичаше да я слуша. Беше много красива, когато танцуваше, а очите ѝ бяха толкова тъжни. Има една нейна снимка, която просто не мога да гледам. Толкова са тъжни очите ѝ на тази снимка. Била е на шестнайсет, когато се влюбила в баща ми. За нея той бил герой, Робин Худ, отнемал от богатите, за да даде на бедните.

АДА

Бивши хора. Така наричат цвета на нацията, избит от комунистите. Аристократи, артисти, генерали, учители... Списъкът включва синовете на Райна Княгиня, учителя и внучката на баба Тонка, племенника на Бачо Киро, родствениците на Иван Вазов, митрополит, народен представител, министри, политици, регент, летци, прокурори, адвокати, финансисти, ректори, професори, интелектуалец филантроп, философи, директори на гимназии, карикатуристи и художници, икономисти, писатели, музиканти, поети, кметове, фабриканти, предприемачи, инженери, генерали, възрожденец дарител, земеделци, лекари, общественици, студенти, войници...

Двеста и осемдесет хилядната ни армия заминава на фронта, за да се бие с нацизма.

Двестахилядна съветска армия помага на новата власт да избие всички неудобни.

– Мамо, мамо, я ги виж! / – Що е? – Идат, погледни ги. / С пушки, с саби... – Що стоиш? / Бързо, чедо, посрещни ги... И детето дава крушки / на солдатите без страх / и крещи на тях: здравствуйте, братушки! Учим го заедно с „Аз съм българче“.

Никога не можеш да схванеш това. Докато един ден не чуеш разказа на дъщерята на врага на народа. И после още един. И внезапно баба ти, собствената ти баба казва: „Мръсни комунисти!“ същата тази баба,

с която си учила „Комунистите родината изграждат, комсолците след тях вървят, пионери, пионери...“. Как така?! Бъг в матрицата. Вирус. Как така! Крещиш дни наред. И не разбираш. Виждаш снимка на деца с червени връзки. И изпитваш умиление. Това е част от теб. Ти си пионер. Такава гордост! Отряден председател. Отрядът е строен с изключение на геройски загиналите...

СВЕТЛАНА Повечето американци мислят, че ще взривя атомна бомба пред Статуята на свободата. Или ще застана начело на революция срещу Русия. Чувам мислите им. Или, или. Идва ми да крещя. Искам да съм просто аз! Като всички. Като всеки. Обикновена. Но не може. Или терорист, или революционер. Има ли нещо отвъд това? Има ли среща отвъд това? Мога ли да срещна някого истински? Такава, каквато съм?

КАТЕРИНА Истината е, че не можеш да ме обичаш по начина, по който се нуждая. Не можеш да ме обичаш по начина, по който аз самата обичам дъщеря си. Не можеш да ме обичаш по начина, по който другите майки обичат децата си. Абсолютно и безусловно. Изпитвам огромна тъга по любовта, която никога не съм получила. И зная, че никога няма да получа от теб. Не ти прощавам. Никога няма да ти простя. Не те искам в моя свят.

СВЕТЛАНА Единствените смислени отношения, които успявам да имам, са с хора, които нямат идея кой е баща ми. Затова не казах на дъщеря си кой е дядо ѝ. На малката си дъщеря. А голямата ми дъщеря не казва на внучката ми коя е баба ѝ. Играем си на криеница. Повсеместно.

КАТЕРИНА Долетя чак от Америка. Цяла година си тук. Но ти си принцесата на Кремъл. Ако истински, същински се интересуваше от мен, от внучката си, както твърдиш, ако искаше аз и сестра ми да се срещнем и да почувстваме някаква близост, щеше да дойдеш. Щеше да ме намериш накрай света. В Камчатка. При вулкана. Щеше да си тук. А какво правиш всъщност? Къпеш се в суетата си, както винаги. „Аз съм центърът на света. Аз съм важна личност. Аз съм писателка.“ Мислиш ли, че някой ти вярва? Знаеш ли как те наричат? Кукуша. Кукувица. Ненормалница.

Ти си срам. Срам ме е от теб. От името на дядо се срамувам от теб. Не искам да се приближаваш до дъщеря ми. За нищо на света. Ще я поквариш.

СВЕТЛАНА Когато пристигнах в Америка, внезапно станах милионер. С посредствените си мемоари. Влудяват ме тези американци. Всичко за тях е пари. Направих голяма грешка. Трябваше да раздам колкото се може повече от тези пари. За благотворителност, за руските емигранти. И да разруша лошата репутация на „дъщерята на Сталин“. Излиза, че съм дошла в Америка, за да си публикувам книгата и да стана милионер. Не мога да си го простя.

КАТЕРИНА Ти самата вярваш ли си? Би следвало да знаеш в какъв ад съм. Той се застреля. С ловната си пушка. Бащата на дъщеря ми се самоуби. Умрях за втори път. Първият път беше, когато ти ни изостави. Опустошена съм. Беше по-страшно от самоубийство. „Умря като враг“, нали така е казал Сталин за майка ти?

Това, което ти направи, беше много по-садистично. Хвърли ни на кучетата. Знаеш ли какво е собствената ти майка да те хвърли на кучетата? И те да те разкъсват. Отново и отново. Имаш ли представа какво е?

Твоето предателство. Ненавиждам те. Ти предаде не само нас, но и всички. Винаги си била пълен егоист. Само ти си важна. Нищо друго не съществува. Кукуша. Така те наричат тук.

Ако наистина ме обичаше, щеше да си тук до мен. Аз нямам прислуга като теб, принцесата, нямам няня, която да ми е като мека възглавница срещу света. Имаш ли смирението да бъдеш моята мека възглавница срещу света?

Не е ли странно? В първия момент си помислих, че трябва да си до сестра ми, и вътрешно те разбрах. Оправдах те. Даже ти простих. А ти отново замина за Америка. Този път, за да разкажеш на света колко съм ти смешна. Изпратила си рокля на внучката си, а дъщеря ти, неблагодарницата, даже не я споменала. Най-добрата баба на света. Същата си като майка си. Враг.

АДА Горичката... Акациевата горичка е мястото, където изчезват безследно хората от града след Девети...

И никой не смее да направи нищо... Как е възможно? Да съм живяла толкова години в това. И да не съм виждала. Да не съм подозирала какво се случва. А сега – какво не виждам? Казвам за хората в горичката на майка ми. „Не е вярно! – крещи тя. – Те, фашистите, изгориха живи двамата ми чичовци, братята на дядо ти, пред очите му са ги изгорили. Живи. На площада. Грещиш! Лъжат! Целият този списък е фалшив... Не е истински.“

КРИС Всяка вечер в шест часа. Наливаме си по чаша вино и сядаме на телефона. Това е нашият ритуал. Мигът, заради който живея.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Винаги съм сама. Ще бъда сама. Искам да умра сама. Няма да кажа на дъщеря си. Когато се стигне до този момент.

СВЕТЛАНА За да спаси душата си, човек може да предизвика цяла една империя.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Приближавам до онзи момент. Не ме е страх. Смъртта ми е приятелка. Преди години баща ми написа за „Момичето и смъртта“ на Горки: „Това е по-добро от „Фауст“ на Гьоте“. Вероятно не е предполагал, че смъртта ще даде свобода на дъщеря му.

КРИС Мама ми разказа за неуспешния си опит да скочи от Лондонския мост, тогава живеехме в Лондон, но полата ѝ била твърде тясна и не успяла да прескочи парапета, появили се двама полицаи и я откарали въкъщи, докато коментирали футболния мач по радиото, пълно фиаско.

МЛАДА СВЕТЛАНА Не неговата смърт. След като той умря, с мен започнаха да се отнасят като с държавна собственост. „Няма да говориш за баща си, няма да пътуваш, няма да се омъжваш за чужденец.“

СВЕТЛАНА Смъртта на Сингх. Разрешиха ми да отида за две седмици до Индия, за да разпиля праха му в Ганг. Останах там два месеца. Когато заминах, нямах никакво намерение да бягам.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Да, точно така. Не смъртта, а любовта.
Страх ме е за Олга.

СВЕТЛАНА Не можех да спра да си повтарям думите на Ганди:
„За да спаси душата си, човек може да предизвика
цяла една империя...“.

КРИС Мразех името си.

СВЕТЛАНА „... и така да постави началото на нейния край или
на нейното възкресение.“

КРИС Нищо че това е името на любимата баба на майка ми.
Красавицата, която имала четири деца и авантюри с
поляк, унгарец, българин и дори с турчин. И казва-
ла, че ще разбереш къде е душата, когато те заболи.
Затова го промених. Вече не съм Олга, а Крис.

СВЕТЛАНА Нямах намерение да бягам. Дори не взех снимки на
децата. Исках просто да върна Сингх в родината му.
Индия ме промени. Любовта на Сингх ме промени.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Някоя вечер, съвсем скоро, тя ще ос-
тане сама. Апокалипсисът ще дойде в шест вечерта
за дъщеря ми. Започнах да ѝ пиша писмо. Не искам
да плаче, искам да се усмихва, когато си спомня за
мен. Не искам да ме вижда мъртва.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Бях на шест, когато ме заведоха да целуна мама
за последен път.

АДА Говоря с дъщерята на врага на народа. Дава ми да
чета сценарий. Спомените на баща ѝ. Не мога да го
чета. Опитвам отново и отново. По-страшно е от
лагерите на Хитлер. Телата на мъртвите, хвърлени на
прасетата. Проверявам картата на България. Лагери
на смъртта във всеки град. Излизат снимки. Всякак-
ви снимки. Снимки на бивши хора. И на партизани.
Глави на мъртви партизани, забучени на площада.
Пет хиляди лева за една партизанска глава.
Гледам новините. Репортаж за мокри поръчки. Хора
с маски и променени гласове. Питат ги колко струва
човешкият живот в България.

Пет хиляди лева.
Няма случайни неща. Нищо не е случайно. Нищо не се променя. Цената на един човешки живот е същата.

СВЕТЛАНА Най-щастливият момент от моя американски живот. Олга беше само на три месеца. Бяхме седнали на верандата. Олга кротичко спеше в скута ми. Огромно куче лежеше в краката ми. Слънцето залязваше. По пътя се връщаше голямо стадо с крави, чувах се звънците им. В далечината се виждаха фигурите на съпруга ми и сина му. Тихо се люлеех на стола си и чувствах благодарност за тази красота, за тази щедрост, за тази необикновена пълнота на живота. Никога не се повтори. Но дори когато само си го спомням, изпитвам дълбока радост.

АЛИСА Този човек не ви обича вече. Искате да се освободите от вас. Мислите, че ще го задържите с парите си? Не можете да купите любовта му.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Възмущението бавно се надигаше в мен.

СВЕТЛАНА Аз го обичам. Той е баща на дъщеря ми. Какво не разбирате?

АЛИСА Не зная защо сте се омъжили за него, но сега е най-добрият момент за вас да подадете молба за развод. Повярвайте ми, сега всичко е на ваша страна, абсолютно всичко! Ще получите фермата, защото сте вложили в нея няколко пъти повече от първоначалната ѝ цена. Дължна сте да си вземете фермата от него и от сина му, те нямат право да харчат парите ви по този начин! Вие и дъщеря ви ще получите всичко.

СВЕТЛАНА Толкова млада. И толкова цинична. Жал ми е за вас.

АЛИСА Ще можете да запазите фермата, или да я продадете, или да я дадете под аренда, земята е добро капиталовложение. Предстои ви да дадете образование на дъщеря си. Знаете ли колко струва? Знаете ли колко сте загубили досега от този брак? Седемстотин хиляди долара!!! Имате само една трета от парите, с които сте били в деня на сватбата! Освен това сте

платили старите дългове на мъжа си и сте го спасили от банкрут! Даже сте платили данък за дарението, което сте направили в негова полза. Не е посмял да вземе заем от вас, защото после е трябвало да ви върне тези пари. Нямам думи за този човек!

СВЕТЛАНА Вие нищо не разбирате. Всички тук говорят само за пари, за пари и за пари. Аз го обичам. Не искам да се развеждам с него. Направих всичко това от любов, разбирате ли, изглеждаше толкова благороден и свенлив, същото усещане за тишина, спокойствие, вътрешен мир като Сингх и после разбрах колко е наранен, чувстваше се толкова виновен, че е причинил смъртта на жена си и на детето си, първата му жена, тя също е Светлана като мен, пръст на съдбата, била е бременна при катастрофата, не можеше да си прости, той е карал колата, исках да го излекувам, можех да го излекувам, съдбата ни срещна, никой не ме е обичал така, никой не ме е гледал така, как ме гледаше само, той обожаваше да ми купува рокли и да ме гледа как ги обличам, никой не е правил подобно нещо за мен досега, никой не ме е гледал така, докато пътувахме, ми пееше, рецитираше стихове, разказваше ми истории, никога не съм се смяла така, никой не ме е карал да се смея така и чудото се случи, бях на четирийсет и четири, беше невъзможно, истински дар, бях бременна, имаме Олга, не мога да се откажа от това, той е баща на дъщеря ми, заради Олга, не мога да се откажа от него, аз го обичам.

АЛИСА Но той не ви обича.

СВЕТЛАНА Толкова сте безсърдечна.

АЛИСА Той иска развод. Ако не се защитите, той ще ви обере, ще бъдете губеща, не разбирате ли?

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Не разбирах. Тогава не разбирах. Всичко, което чувах, ми се струваше вулгарно, цинично и жестоко. Не разбирах, че тази млада жена се опитваше да ми помогне, че беше разбрала в дълбочина моето положение и всичко, което ми говореше, не беше, за да ме уязви, а за да ми помогне. След много години като самотна майка най-сетне разбрах.

СВЕТЛАНА Но тогава не можех да мисля по този начин. А камо ли да живея по този начин. Като американка. Моите съветски предразсъдъци надделяха.

МЛАДА СВЕТЛАНА В СССР не са ни учили да мислим за материалната страна на семейния живот.

СВЕТЛАНА Баща ми нямаше никаква представа за парите.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Нали получаваше всичко, което пожелае.

СВЕТЛАНА Събираше пачките, които му се полагаха, в един шкаф. Понякога ми даваше от тях, мислеше, че ми дава страшно много, а всъщност това бяха нищожни суми, които ми стигаха за няколко дни.

МЛАДА СВЕТЛАНА Имах стипендия. Плащах сама всички сметки. Гордеех се, че съм толкова самостоятелна.

СВЕТЛАНА Искях да бъда независима.

МЛАДА СВЕТЛАНА Не смеех да му кажа.

СВЕТЛАНА Когато не се справях, взимах пари назаем от бавачката си.

МЛАДА СВЕТЛАНА А той се оплаквал на охраната: „Светлана проси“.

СВЕТЛАНА Никой не смееше да му каже истината. Че е загубил представа за реалността. По отношение на парите.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Всички си мислят, че съм наследница на милиони. Че златото на Сталин е скрито в швейцарски банки. Пълна глупост! На него не му пукаше за парите. Неговата страст беше властта. Неговият Олимп и собственоръчно създаден затвор.

СВЕТЛАНА Не можех да правя сметки. Никога не са ме учили. Не ми пука за парите. Губя нещо много по-голямо и важно. Губя го завинаги. Той е баща на дъщеря ми. Направих го от любов. Какво не разбирате? Вие

сте безсърдечна. Вие сте цинична и жестока. Като баща ми.

АДА

Трябва да кажа на някого. Звъня на дъщеря си. Тя е умна. „Болезнено умна“, казваше баща ми. Хващам я на летището. Чака си полета. Месец преди пандемията. Тогавя още имаше полети. От Виена до Берлин. Алиса знае всичко. Много пътува. Пътуваше. Всеки уикенд пътуваше. Лондон, Токио, Ню Йорк, Париж, Пекин, Брюксел, Амстердам, Атина. Целият ми хладилник е в магнитчета. Носи ми ги всеки път, когато се връща. Обича да пътува. И като завърши, ще брани човешките права, правата на момичетата най-вече. Казвам на Алиса за бившите хора, хвърлени на прасетата. И за главите на партизаните в земята. И за цената на човешкия живот в България, която не се променя.

АЛИСА

Ненавиждам България. Никога няма да се върна. Никога.

АДА

Как смееш, Алиса! Какво каза, Алиса? Как смееш!? Ненавиждаш! Не може да ненавиждаш! Не разрешавам! Не позволявам! Не е редно. Не е правилно. Не може! Държиш се като... Държиш се като враг. Ти не си... Не си ми дъщеря. Аз не съм ти майка. Дъщеря ми е враг. Враг на народа. Враг на родината. Защо съм я родила? Защо не я... Не мога да го кажа. Ужасявам се да призная. Какво си помислям... Родина и родила. Същото като Ленин и Ленко. Така работи промивката на мозъка вероятно. Това е механизмът. А как се откачаш от матрицата?

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Олга беше на пет години. И реших да отида в „Метрополитън“. Сама. Учех се да бъда сама. Бях прочела някъде, че майката на режисьора е починала, а когато се сбогували, му казала: „Ти умееш да бъдаш сам“. Искях да се науча. Той да ме научи. Взех си ложа. През цялото време имах чувството, че съм в Москва. Гледах „Айнщайн на плажа“.

СВЕТЛАНА Режисьорът на спектакъла ми заприлича на Уес. Висок, красив и печален.

МЛАДА СВЕТЛАНА Сега всички ти приличат на Уес.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА На мен ми хареса конят.

СВЕТЛАНА Нямахме кон.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Да, в „Айнщайн на плажа“ няма кон.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Но аз го видях съвсем ясно.

МЛАДА СВЕТЛАНА Стилът ми напомни на Мейерхолд. А актрисата беше точно като Зинаида Райх в „Дамата с камелиите“.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Аз не харесах „Дамата с камелиите“.

СВЕТЛАНА Напротив. Много я хареса. После години наред пазеше снимката с автографа и се опитваше да се обличаш като нея.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Не, не харесах „Дамата с камелиите“.

СВЕТЛАНА Баща ти не хареса „Дамата с камелиите“, ти беше във възторг, но се престори, че не я харесваш, за да се харесаш на баща си. А после скри снимката на Зинаида под възглавницата си.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Това не си го спомням. Но току-що чухме разговора между високия, красив и печален режисьор и неговия баща.

МЛАДА СВЕТЛАНА Веднага след оваците и аплодисментите бащата каза: „Браво! Много съм впечатлен! Сигурно си много богат!“.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Тъжният режисьор отговори: „Не, татко, не съм богат. „Айнщайн“ струваше един милион долара. Събрах осемстотин и петдесет хиляди и съм в дълг от сто и петдесет хиляди долара“. Таткото извика: „Дължиш сто и петдесет хиляди долара?“.

МЛАДА СВЕТЛАНА Този, който прилича на Уес, отговори още по-тъжно: „Да, сър“.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА А таткото каза: „Никога не съм знаел, че си достатъчно умен, за да загубиш толкова много пари“.

МЛАДА СВЕТЛАНА Тъжният режисьор изведнъж засия от щастие, сякаш е чул най-голямата похвала на света.

СВЕТЛАНА Точно като Уес.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Има нещо руско в този режисьор. Нещо по Достоевски. Расколников или играчът на рулетката.

СВЕТЛАНА По-скоро Альоша Карамазов или княз Мишкин. Точно като Уес.

КРИС Туидълди и Туидълдум завеждат Алиса при хъркащия спящ Цар. „Сега той сънува – казва Туидълди. – И какво мислиш, че сънува?“¹

АЛИСА „Никой не може да отгатне това!“, заявява Алиса.

КРИС „Как! Ами че тебе сънува! – се провиква Туидълди, като плесва тържествуващо с ръце. – И ако престане да те сънува, къде мислиш, че ще отидеш...“

АЛИСА „Където съм си и сега!“, отвърща Алиса.

КРИС „Не, нее! – казва презрително Туидълди. – Ти няма да си никъде! Ти си само един предмет в съня му.“

КАТЕРИНА „И ако Царят се събуди – прибавя Туидълдум, – ти ще изчезнеш с пуф като пламък на свещ.“

АЛИСА „Няма! – извиква възмутено Алиса. – Освен това, ако аз съм само един предмет в съня му, я кажете вие пък какво сте тогава?“

КАТЕРИНА „Същото“, казва Туидълдум.

¹ Луис Карол. *Алиса в страната на чудесата. Алиса в огледалния свят* (прев. Стефан Гечев, 1965 г.).

- КРИС** „Същото, същото!“ извиква Туидълди толкова силно, че
- АЛИСА** Алиса казва: „Шшт! По-тихо, че ще го събудите!“
- КАТЕРИНА** „Какъв смисъл има да говориш ти за неговото събуждане – отвърща Туидълдум, – щом като си само предмет в неговия сън. Ти много добре знаеш, че не си истинска.“
- АЛИСА** „Истинска съм!“ казва Алиса и започва да плаче.
- КРИС** „Няма да станеш нито капка по-истинска, като плачеш“, забелязва Туидълди.
- АЛИСА** „Ако не бях истинска – казва Алиса, като се усмихва през сълзи, – нямаше да мога да плача.“
- КАТЕРИНА** Туидълдум я прекъсва презрително: „Ти пък да не мислиш, че това са истински сълзи?“
- АДА** Снежна буря се завихря. Тя не може да се върне. Не може да се върне в Берлин. Ужасена съм. Какво си помислих?! Как можах?! Тази снежна буря. Самолетът не може да кацне в същото време, в което си мисля: „враг на народа, враг, дъщеря ми е враг“ за детето си.
Защо съм такава? Защо? Ще убия детето си, ей така. Отклоняват полета. Не се знае дали ще кацне. Нищо не се знае. Не мога да повярвам. Моето дете. Не е възможно. Да казва такива думи. Дори да си го помисли. Не е възможно. Нещо се е случило. Обидили са я. Засрамили са я. Накарали са я да се срамува. Алиса е добро дете. Исква да защитава човешките права на момичетата във Венецуела например, където ги продават на дванайсет години.
- АЛИСА** Във Венецуела девствеността е стока, мамо. Можеш ли да си представиш? Щом момичетата станат на дванайсет, бащите им ги продават. Това се случва сега. Точно сега един баща продава дъщеря си във Венецуела.
- АДА** Ела да защитаваш човешките права тук, Алиса!

АЛИСА Какви ги говориш, мамо? Мислиш, че ще мога да бъда себе си, ако се върна? Нямам таланта да мълча. Не съм като теб. Ти успяваш ли да бъдеш себе си, мамо? Все чакаш някой друг да ти каже коя си и какво искаш. Успяваш ли да бъдеш истинска? Или само се преструваш?

АДА Усещам как ножът, с който беля картофи и си мисля за майката на Ленко, ранения партизанин и Ленин, се забива в сърцето ми. Какво правя? Нищо. Абсолютно нищо. Седмици наред разхождам забития нож до аптеката и обратно. Нито спирт, нито маски. Правя се, че не виждам ножовете, забити в сърцата на другите. Тайно, много тайно си представям, че съм Аспарух. Изваждам ножа и го забивам тук. Като копие. И казвам. Няма да мръдна. Няма да мръдна оттук. Докато не променя. Държавата и душата. Душата на държавата. Държавата на душата си. Няма да мръдна оттук. Докато не се променя. Безсънни нощи, в които давам обещания като героя на Чехов от „Светлини“. Цяла нощ спасява света и най-вече една проститутка, а на сутринта се събужда и сякаш нищо. Дори не смее да мине през мястото, където е срещнал проститутката. А аз сънувам, че съм черна жена. Убила съм момиче и съм зазидала тялото му в една бяла стена на тавана на някаква изоставена къща. Когато бях момиче, сънувах, че ято черни жени, жени демони, влизат в стаята ми и не ми дават да се изправя. Сега аз самата съм една от тези черни жени.

ПИШЕЩАТА УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН УИЛСЪН,
БЛАГОДАРЕМ ЗА ГОСТОПРИЕМСТВОТО И ЗА ПОМОЩТА! ПРИЗНАВАМ, ЧЕ ОСВЕН В КУХНЯТА СЕ РАЗХОДИХ И В ПАРКА НА „УОТЪРМИЛ“, ПРОСТО НЕ МОЖАХ ДА СЕ ВЪЗДЪРЖА!
ДВОРА ЦВИЕЛИ ИМА ИНТЕРЕСНА ИСТОРИЯ ЗА ДРЕВНИТЕ ЙОГИ И НАЧИНА, ПО КОЙТО ПОМАГАЛИ НА ХОРАТА ДА СЕ СПРАВЯТ С ПРИВЪРЗАНОСТТА СИ КЪМ ПАРИТЕ. УСЕЩАМ, ЧЕ ТОВА, КОЕТО ПРАВИ ПАНДЕМИЯТА В МОМЕНТА С ЦЕЛИЯ СВЯТ, Е СЪЩОТО. ИСКРЕНО СЕ НАДЯВАМ ДА ВИ РАЗКАЖА ТАЗИ ИСТОРИЯ В СЛЕДВАЩО ПИСМО. ВСИЧКО ЗАВИСИ ОТ ЯТОТО ЧЕРНИ ЖЕНИ, НО ТЕ СА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО

БЛАГОСКЛОННИ, КОГАТО ЗАГОВОРЯ ЗА ВАС, ТАКА ЧЕ СЪМ НАСТРОЕНА ОПТИМИСТИЧНО. ЗАЩО СВЕТЛАНА?

ЗАЩОТО СВЕТЛАНА И СВЕТЛИНА СИ ПРИЛИЧАТ, А СВЕТЛИНАТА Е ГЛАВНО ДЕЙСТВАЩО ЛИЦЕ НЕ САМО В „АЙНЩАЙН НА ПЛАЖА“, ВЪВ ВСИЧКИТЕ ВИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ, НО И В МОЯТА ДЕТСКА СТАЯ. СВЕТЛИНАТА НА НОЩНАТА ЛАМПА БЕШЕ ЕДИНСТВЕНОТО МИ ОРЪЖИЕ СРЕЩУ ЖЕНИТЕ ДЕМОНИ.

И ЗАЩОТО СВЕТЛАНА Е КАТО ВСИЧКИ НАС – СЛЯПА ЗА НЕДОСТАТЪЦИТЕ СИ, ЕГОИСТИЧНА, ВЛУДЯВАЩО МАНИАКАЛНА ПОНЯКОГА, СЛЯПА ЗА ВСИЧКО В СВЕТА, КОЕТО НЕ ЖЕЛАЕ ДА ВИДИ, И В СЪЩОТО ВРЕМЕ ТЯ Е МНОГО ПОВЕЧЕ. ТЯ Е МИНАЛОТО, НАСТОЯЩЕТО И БЪДЕЩЕТО, ПРАШИНКАТА, В КОЯТО МОЖЕШ ДА ОТКРИЕШ ЦЯЛАТА ВСЕЛЕНА ИЛИ ПОНЕ ИСТОРИЯТА НА ЕДИН ВЕК, НОСТАЛГИЯТА ПО КОМУНИЗМА, КРАХА НА АМЕРИКАНСКАТА МЕЧТА И СЪЩО ТАКА УСЕЩАНЕ ЗА СЛЪНЧЕВ ЛЪЧ.

ЧУВСТВАМ Я КАТО ЧАСТ ОТ СЕМЕЙСТВОТО СИ – ТЯ Е РОДЕНА В ГОДИНАТА НА ДЯДО МИ, НОСИ ИМЕТО НА БАЩА МИ, ЧЕРВЕНОКОСА КАТО БАБА МИ, ВЗИСКАТЕЛНА КАТО МАЙКА МИ, ИМПУЛСИВНА КАТО ЛЕЛЯ МИ И СЪЩО КАТО НАС ПРОГРАМИРАНА ДА ЧУВСТВА, МИСЛИ И ДЕЙСТВА КАТО НИЩОЖНО ВИНТЧЕ В ЕДИН ОГРОМЕН МЕХАНИЗЪМ, ДА ПРОПУСКА НАСТОЯЩЕТО, ЗАЩОТО ВИНАГИ СВЕТЛОТО БЪДЕЩЕ И ГЕРОИЧНОТО МИНАЛО СА ПО-ВАЖНИ, ДА СЕ ПОДЧИНЯВА, А НЕ ДА ЖИВЕЕ.

КАТО ДЕТЕ МЕЧТАЕХ ДА СТАНА ЛЕКАР И ДА ИЗОБРЕТЯ ХАПЧЕ ЗА БЕЗСМЪРТИЕ, НО НЕ ЗА МАМА, ТАТКО ИЛИ БРАТЧЕТО СИ, А ЗА ЧОВЕКА ОТ ПОРТРЕТИТЕ И ТЕЛЕВИЗОРА, НАШИЯ МИКРОСТАЛИН, ДОРИ НЕ ИСКАМ ДА МУ КАЗВАМ ИМЕТО. ЧУВСТВАМ ТОВА КАТО ГРЯХ, ПОВРЕДА, РАНА НА ДУШАТА. СВЕТЛАНА МИ ДАВА НАДЕЖДА, ЧЕ ИЗКУПЛЕНИЕТО Е ВЪЗМОЖНО.

Крис чете писмото на майка си.

СВЕТЛАНА В любовта си аз оставам винаги с теб.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Не го забравяй.

МЛАДА СВЕТЛАНА Ние, които сме лишени от тленна плът, все така ви обичаме вас там, на Земята.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Затова не плачете за нас.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Никога, никога не плачете за нас.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Сълзите ви само ни разстройват.

СВЕТЛАНА Така е, така се получава.

МЛАДА СВЕТЛАНА Но ние, от които не е останало нищо освен душата ни, винаги ще ви обичаме.

СВЕТЛАНА Понякога чувстваме... Понякога вие чувствате топъл полъх или дихание да ви докосва.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Това е – ние. Това сме ние. Знаем го, тъй като сега аз също съм само дух, само душа... само?

ДЕТЕ СВЕТЛАНА О, не, ние тук можем много.

СВЕТЛАНА Можем да ви защитим от беда, можем да ви прегърнем... да ви вземем в обятията си като в топъл пашкул.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Можем да изцерим раните, които сами си нанасяте, защото оттук, високо над Земята, ние всичко виждаме.

МЛАДА СВЕТЛАНА И сме готови винаги да ви помогнем.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Но не плачете, никога не плачете за нас, по-скоро мислете за нас с усмивка.

МЛАДА СВЕТЛАНА Ние ви обичаме и винаги ще ви обичаме.

СВЕТЛАНА Казвам НИЕ... защото ние, любящите души, тук сме много.

ВЪЗРАСТНА СВЕТЛАНА Дори моята отчаяна майка е тук; най-сетне се е освободила от земните противоречия и тревоги и сега е тук – една прекрасна душа; такава, каквато винаги е била.

СВЕТЛАНА Ние всички ви обичаме.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Не плачете за нас.

МЛАДА СВЕТЛАНА Обичаме ви.

СВЕТЛАНА Мама.

ДЕТЕ СВЕТЛАНА Извинявай за печатните грешки, но уви, и тук писането на машина трудно ми се отдава.